

geschiedenis en staatsinrichting CSE KB

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examiner. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examiner past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examiner ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 55 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 maximumscore 2

- bewering 2 1
- bewering 4 1

2 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De brief is kenmerkend voor een rooms-katholiek, 1
- want de tekst roept op tot samenwerking van bazen en arbeiders / een maatschappij op basis van geloof/godsdiens (waarmee de schrijver zich onderscheidt van een feministe en een socialist) 1

3 maximumscore 2

Standpunt 1 is kenmerkend voor groep d (socialisten).
Standpunt 2 is kenmerkend voor groep a (confessionelen).
Standpunt 3 is kenmerkend voor groep b (feministen).

- Indien drie antwoorden juist 2
Indien twee antwoorden juist 1
Indien geen of één antwoord juist 0

4 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:
leider van groep 1: Kuyper / Schaepman
leider van groep 2: Thorbecke
leider van groep 3: Domela Nieuwenhuis / Troelstra

- Indien drie antwoorden juist 2
Indien twee antwoorden juist 1
Indien geen of één antwoord juist 0

Opmerking

Ook andere namen van leiders in de periode tussen 1848 en 1917 die passen bij de gevraagde groep mogen goed gerekend worden.

5 A

Vraag	Antwoord	Scores
6	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De heuvel, want (de invoering van) het algemeen kiesrecht is een verbetering/brengt vooruitgang/is de weg omhoog. – De opgeheven armen en strakke blikken van de mensen, want dat straalt enthousiasme / eensgezindheid / strijdbaarheid uit (voor de strijd om de invoering van het algemeen kiesrecht). – De zonsopgang, want de invoering van het algemeen kiesrecht geeft nieuwe hoop/schept nieuwe verwachtingen. 	
	per juist antwoord	1
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Alleen als na een symbool een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.</i></p>	
7	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de confessionelen tevreden waren over het bereiken van de financiële gelijkstelling van het bijzonder onderwijs met het openbaar onderwijs.</p>	
8	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de socialisten tevreden waren over de invoering van algemeen kiesrecht (voor mannen).</p>	
9	B	
10	D	
11	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • bewering 2 • bewering 3 	<p>1</p> <p>1</p>
12	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krakers van gebouwen willen kraken toestaan op basis van grondrecht 4 (recht op woongelegenheden) • Eigenaren van gebouwen willen kraken verbieden op basis van grondrecht 1 (recht op bescherming van eigendom) 	<p>1</p> <p>1</p>
13	C	
14	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De minister is verantwoordelijk / de koningin is onschendbaar. – De handtekening van de minister van Justitie maakt de wet rechtsgeldig. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 3

Bij omschrijving 1 hoort begrip a (constitutie).
 Bij omschrijving 2 hoort begrip d (monarchie).
 Bij omschrijving 3 hoort begrip f (republiek).
 Bij omschrijving 4 hoort begrip b (democratie).
 Bij omschrijving 5 hoort begrip c (emancipatie).

Indien vijf antwoorden juist	3
Indien vier antwoorden juist	2
Indien twee of drie antwoorden juist	1
Indien geen of één antwoord juist	0

16 maximumscore 1

Eerst 7, dan 5, vervolgens 4 en ten slotte 6.

Opmerking

Er is maar één juiste volgorde.

17 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De leden van de Provinciale Staten werden niet rechtstreeks door ‘alle inwoners’ van de provincie gekozen, want (één van de volgende)

- er was toen sprake van censuskiesrecht.
- er was (nog) geen algemeen kiesrecht.
- er was nog geen vrouwenkiesrecht.
- kiezers moesten een bepaalde (minimum)leeftijd hebben.

Opmerking

Alleen als na het noemen van de fout aangegeven wordt waarom het fout is, mag een scorepunt worden toegekend.

18 D

Historisch overzicht vanaf 1900

---

19 C

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):

- Onderdeel: de loopgraaf, omdat de Eerste Wereldoorlog vooral een loopgravenoorlog was.
- Onderdeel: het (primitieve) gasmasker, omdat er in de Eerste Wereldoorlog (voor het eerst) veel gifgasaanvallen waren.
- Onderdeel: de bajonet op het geweer, omdat die in de Eerste Wereldoorlog bedoeld werden om te gebruiken bij man-tegen-man gevechten / in de loopgraven.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als na een juist onderdeel een juiste toelichting volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

21 maximumscore 1

Eerst 13, dan 11, vervolgens 12 en ten slotte 10.

Opmerking

Er is maar één juiste volgorde.

22 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat bij het toenemen van de werkloosheid de NSDAP/Hitler meer stemmen/aanhang krijgt.

23 maximumscore 2

- 1 New York
- 2 aanpassingspolitiek
- 3 werkverschaffingsprojecten

Indien drie antwoorden juist

2

Indien twee antwoorden juist

1

Indien geen of één antwoord juist

0

24 maximumscore 2

De nummers 1, 5 en 6.

Indien drie antwoorden juist

2

Indien twee antwoorden juist

1

Indien geen of één antwoord juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):

- Symbool van de adelaar past bij de ideeën van de nazi's, omdat het staat voor het machtige en trotse Duitsland / nationalisme.
- Symbool van het hakenkruis past bij de ideeën van de nazi's, omdat het staat voor de nationaal-socialistische beweging / de NSDAP / de band met het Duitse verleden door te verwijzen naar een oud Arisch motief.
- Symbool van het zwaard past bij de ideeën van de nazi's, omdat het staat voor de strijd voor het vaderland / militarisme.
- Symbool van graan/korenhalm past bij de ideeën van de nazi's, omdat het staat voor de (Duitse) grond waarop gewerkt wordt/het een belangrijke basis vormt van de Duitse landbouw/economie.
- Symbool van de eikenbladeren past bij de ideeën van de nazi's, omdat het staat voor eeuwige roem / onverwoestbaarheid / kracht / wijsheid.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als na een juist symbool een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

26 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat Hitler mooier/krachtiger wordt afgebeeld dan hij in werkelijkheid is / de spot wordt gedreven met de persoonsverheerlijking.

27 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat elke kritiek op Hitler/de NSDAP verboden was.

28 B

29 D

30 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat er door schaarste geen andere brandstof beschikbaar was.

Vraag	Antwoord	Scores
31	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met deze plaatsen wordt bedoeld: vernietigingskampen / concentratiekampen • Deze plaatsen mogen nooit vergeten worden, omdat het nooit meer mag voorkomen dat Joden/zigeuners/homo's/politieke tegenstanders (in vernietigingskampen) worden vermoord / er dwangarbeid (in concentratiekampen) verricht wordt 	<p>1</p> <p>1</p>
32	C	
33	<p>maximumscore 3</p> <p>Bij de Verenigde Staten horen: 2, 5 en 6. Bij de Sovjetunie horen: 1, 3 en 4.</p> <p>Indien zes antwoorden juist</p> <p>Indien vier of vijf antwoorden juist</p> <p>Indien twee of drie antwoorden juist</p> <p>Indien geen of één antwoord juist</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
34	D	
35	D	
36	<p>maximumscore 1</p> <p>Eerst 26, dan 27, vervolgens 24 en ten slotte 25.</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Er is maar één juiste volgorde.</i></p>	
37	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat in dat jaar de aanslagen (o.a. op het WTC-gebouw in New York op 11 september 2001) in de Verenigde Staten plaatsvonden (en het terrorisme toen voor het eerst echt het Westen trof) / de Verenigde Staten het (internationale) terrorisme de oorlog verklaarden.</p>	
38	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De tekenaar maakt duidelijk dat (één van de volgende)</p> <ul style="list-style-type: none"> – het terrorisme ook veel slachtoffers maakt. – het terrorisme een gevaar voor de vrede is. – het terrorisme oorlog veroorzaakt. – eens een eind aan de strijd tegen het terrorisme zal komen. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

39 maximumscore 1

Eerst 29, dan 31, vervolgens 30 en ten slotte 32.

Opmerking

Er is maar één juiste volgorde.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 naar J. Demey e.a. (red.), *Geschiedenis in documenten*, Amsterdam 1971, pag. 179-180 (uit: *Rerum Novarum* 1891).
- bron 2 M. Hoogstraten e.a., *Op weg naar 2000*, Baarn 1994, pag. 11.
- bron 3 E. Kloek, *Verzameld verleden*, Hilversum 2004, pag. 135.
- bron 4 J. Blokker e.a., *Het vooroudergevoel, de vaderlandse geschiedenis met schoolplaten van J.H. Isings*, Amsterdam 2005, pag. 240-241.
- bron 5 *Erfgoed, de Nederlandse geschiedenis in 100 documenten*, Amsterdam 2005, pag. 78.
- bron 6 *Metro*, 6 april 2005.
- bron 7 L. Dalhuisen e.a., *Nederlanders en hun staat*, Rijswijk 1992, pag. 19.
- bron 8 naar *De Volkskrant*, 2 september 2006.
- bron 9 H. Willmott, *Eerste Wereldoorlog*, Utrecht 2004, pag. 105.
- bron 10 C. Brants, *Velden van weleer. Reisgids naar de Eerste Wereldoorlog*, Amsterdam 1993, pag. 295.
- bron 11 H. Dollinger, *Geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in foto's en documenten. Eerste deel. De voorgeschiedenis*, Baarn 1968, pag. 190.
- bron 12 C. Brants, *Velden van weleer. Reisgids naar de Eerste Wereldoorlog*, Amsterdam 1993, pag. 243.
- bron 13 B. Boivin, *Route 3, materiaal voor geschiedenis*, Groningen 1984, pag. 98.
- bron 14 M. Heijligers, *Op zoek naar het verleden*, 3m, Groningen 1982, pag. 218.
- bron 15 L. Mulder, *Stappen in de tijd, deel 3*, Apeldoorn 1995, pag. 45.
- bron 16 L. Mulder, *De twintigste eeuw, deel 1*, Apeldoorn 1991, pag. 108.
- bron 17 E. van Zonneveld, *Rotterdam 1940-1945. Tram en autobus tijdens de bezettingsjaren*, Rotterdam 1995, pag. 52.
- bron 18 en 19 naar E. van Zonneveld, *Rotterdam 1940-1945. Tram en autobus tijdens de bezettingsjaren*, Rotterdam 1995, pag. 85 en 113.
- bron 20 eigen beheer Cito/Cevo.
- bron 21 naar R. Gadney, *Kennedy*, Amsterdam 1993, pag. 141.
- bron 22 naar <http://geschiedenis.vpro.nl/artikelen/22047011/>

- bron 23 T. Roep, Van nul tot nu, deel 4, De vaderlandse geschiedenis vanaf 1940, Haarlem 2005, pag. 46.
- bron 24 Nederlands Dagblad, Anno Domini 1980. Het jaar 1980 in woord en beeld, Amersfoort 1981, pag. 29.
- bron 25 Telegraaf, Het jaar 2004. Emotie in nieuws en sport, Nieuw-Vennep 2004, pag. 91.
- bron 26 M. Heijligers, Op zoek naar het Verleden, 3m, Groningen 1982, pag. 270.
- bron 27 H. van Wijnen, Willem Drees. Democraat, Weesp 1984, pag. 176.
- bron 28 H. IJsselstein Mulder, Politiek in Prent 2005, Utrecht 2005, pag. 44.
- bron 29 t/m 32 eigen beheer Cito/Cevo.